

Norveç ve Türkiye Eğitim Sistemleri ile Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması

Bariş Avcı¹ & Banu Yücel Toy²

Özet: Çalışmada Norveç ve Türkiye'nin eğitim sistemlerinin genel yapısı ve öğretmen yetiştirme sistemleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalı eğitim çalışması olan bu araştırmada farklı eğitim sistemlerinin ayrı unsurlarını bütün halinde inceleyen yatay yaklaşım kullanılmıştır. Bu doğrultuda, birincil veri kaynakları olarak ilgili bakanlıklardan elde edilen dokümanlar ile uluslararası kuruluşların hazırladıkları raporlardan yararlanılmıştır. Verilerin analizi sonucuna göre, Norveç'te eğitim, merkezi şekilde yürütülmemekle birlikte yerel yetkililer eğitimin birçok alanında yetki ve sorumluluk sahibidirler. Ayrıca, zorunlu eğitim Norveç'te daha kısa sürelidir ve eğitimin finansmanına Türkiye'den daha fazla bütçe ayrılmıştır. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde ise Türkiye'den farklı olarak Norveç'te entegre yüksek lisans programları 2017 itibariyle uygulamaya konulmuştur ve yetiştirme süresi lisans eğitimi veren Türkiye'den daha uzun tutulmuştur. Bununla birlikte, Norveç'te göreve başlayan öğretmenlere ek program uygulanmazken, Türkiye'de aday öğretmenlik süreci yoğun bir program içerir. Ayrıca öğretmenlerin istihdamı konusunda Norveç'te açık işe alma yöntemi benimsenirken, öğretmenler memur olmayan kamu çalışanı statüsünde görev yapmaktadırlar.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Norveç eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

DOI: 10.29329/mjer.2018.153.3

Comparison of Norwegian and Turkish Education Systems and Teacher Training Systems

Abstract: The purpose of this study is to compare Turkish and Norwegian education systems to reveal the similarities and differences to shed light on general education systems and teacher training systems. In this comparative education study, horizontal approach that examines the separate elements of different education systems holistically is used. Accordingly, as the primary data sources, documents obtained from the relevant ministries and the reports prepared by international organizations were used. The results of the study suggest that Norwegian education system is decentralized and local authorities have the supervisory authority and responsibility over education. The duration of compulsory education in Norway is shorter and more budget is allocated to the financing of education than in Turkey. In contrast to 4 year-undergraduate teacher training programs in Turkey, Norway requires longer time in pre-service teacher education and five-year integrated master's degree programs in teaching have been implemented since 2017. In addition, fully qualified teachers do not require further education to work in schools in Norway but graduates require intensive teacher candidate education in Turkey. Finally, Norway uses the open recruitment method for teachers, while the fully qualified teachers have a non-commissioned public employee status in Turkey

Keywords: Comparative education, Turkish education system, Norwegian education system

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, İstanbul, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, İstanbul, Türkiye.

İrtibat Yazarı: byuceltoy@gmail.com

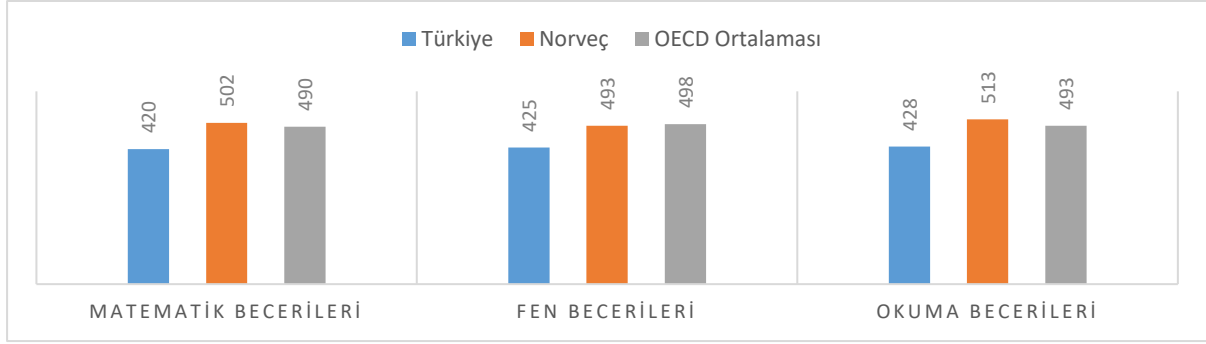
GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte uluslararası ilişkilerin artması, gelişmelerin takip edilmesine ve başarılı olan uygulamalardan yararlanılmasına imkân tanımıştır. Dolayısıyla, değişen dünya ve toplumun ihtiyaçlarını karşılama, çağın gerektirdiği insan tipini yetiştirmeye yönelik arayışlarda bulunulması eğitim konusunu en çok takip edilen alanlardan biri haline getirmiştir (Yüceer ve Coşkun Keskin, 2012). Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisiyle birlikte eğitim alanında yaşanan sorunlara uluslararası işbirliğiyle çözüm aranmaya başlanmış ve kültürlerarası etkileşim artmıştır.

Eğitim alanında ilerleme sağlanması amacıyla hem ulusal, hem de uluslararası alanda sistem ve politika gereksiniminin doğmasıyla birlikte ülkeler, eğitim sistemlerini başka ülkelerin deneyimleriyle karşılaştırmışlardır. Bu doğrultuda, öncelikli amacı yabancı eğitim sistemlerinin çalışan yönlerini anlamayı amaçlayan (Kazamias, 2009, s.142) *karşılaştırmalı eğitim* kavramı önem kazanmıştır. Trethewey (1976) karşılaştırmalı eğitimin amacını, kendi ülkemizdeki eğitimi daha iyi anlamak için başka ülkelerdeki eğitim alanında yapılan çalışmalarını takip etmek, eğitimin gelişimi ve ilerlemesine odaklanılması olarak açıklamaktadır.

Türkiye’de bu alanda II. Meşrutiyet döneminde çalışmalar yapılsa da, karşılaştırmalı eğitim kavramı 1960’dan sonra kullanılmaya başlanmıştır (Erdoğan, 2015). Başka ulusların deneyimlerinin ve eğitim sistemlerindeki temel özelliklerin de değerlendirilmesiyle birlikte karşılaştırmalı eğitim bu ülkelerden yararlanılarak yapılması planlanan değişikliklerin kontrollü ve sağlam olabilmesine imkân tanımıştır (Genç Sel, 2004).

Ülkelerin eğitim sistemleri hakkında bilgi veren PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) ve TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) ulusal eğitim sistemlerinin başarısının uluslararası alanda ve çok boyutlu olarak değerlendirilmesine de imkân tanımıştır. Dolayısıyla, bu gibi değerlendirmeler aracılığıyla ülkeler kendi sonuçlarını başarılı olan ülkelerle karşılaştırma imkânı bulmuştur. PISA, üç yıllık dönemler halinde hedef kitlesi 15 yaş grubundaki öğrencilerin matematik, fen ve okuma alanlarındaki bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. PISA 2015 ve TIMMS 2015 sonuçları incelendiğinde, Türkiye’nin sıralamada birçok ülkenin gerisinde kaldığı görülmektedir. Türkiye 2003 yılında bu değerlendirme programına katılmış, ancak sürekli olarak ortalamanın altında kaldığı görülmüştür. Bu sonuçlara örnek teşkil etmesi amacıyla Türkiye, Norveç ve OECD ülkelerinin PISA 2015 ortalamaları Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Türkiye, Norveç ve OECD ülkelerinin PISA 2015 ortalamaları

44 ülkenin katıldığı PISA 2015 değerlendirmesinde Türkiye, matematik alanında 420 puanla, 39. fen becerileri alanında 425 puanla 39. ve okuma becerileri alanında ise 428 puanla 41. sırada yer alırken, Norveç tüm alanlarda Türkiye'den oldukça yüksek puanlar elde ederek matematik becerilerinde 502 puanla 19. fen becerilerinde 493 puanla 22. ve okuma becerilerinde 513 puanla 10. sırada yer almıştır (OECD, 2018). Bu sonuçlar, Türkiye'nin bu becerilerde üst düzey başarı elde edebilmesi için oldukça fazla yol kat etmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu doğrultuda, Türkiye'de uygulamada olan eğitim sisteminin PISA sonuçlarında Türkiye'nin ve katılımcı ülkelerin ortalamalarından daha yüksek puanlar gösteren Norveç eğitim sistemi ile karşılaştırılması, Türkiye'deki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, her iki eğitim sisteminin de güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu gerekçelere ilaveten Norveç eğitim sistemine dair bugüne kadar kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması bu ülke ile Türkiye'nin Eğitim Sistemleri'nin karşılaştırılmasına yönelik çalışma yapılmasını önemli hale getirmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada Türkiye ve Norveç eğitim sistemlerinin ile öğretmen yetiştirme sistemlerinin genel hatlarıyla karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli/Deseni

Bu araştırma, Norveç ve Türkiye eğitim sistemlerinin karşılaştırılması amaçlandığından karşılaştırmalı bir eğitim araştırmasıdır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında genel olarak, yatay yaklaşım, dikey yaklaşım, problem çözme yaklaşımı ile örnek olay yaklaşımı olmak üzere 4 temel yaklaşımdan söz edilir. Bu çalışmada ise farklı eğitim sistemlerinin ayrı unsurlarını paralel şekilde ve bütün halinde inceleyen yatay yaklaşım kullanılmıştır (Erdoğan, 2015).

Veri Kaynakları

Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taramasında birincil kaynaklar olan kitaplar, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, bu iki ülkenin eğitim

bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli, güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, EURYDICE vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmadaki verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, doküman incelemesi başka veri toplama yöntemleri ile birlikte veya tek başına bir veri toplama yöntemi olarak da tercih edilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2011). Araştırmadaki veriler, belgelere ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, belgeleri anlama, veriyi analiz etme ve verileri kullanma aşamaları (Yıldırım ve Şimşek, 2011) takip edilerek incelenmiş, yorumlanmış ve sunulmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla; veriler en güncel haliyle, derinlik odaklı toplanmış ve meslektaş teyidi ile birlikte uzman incelemesi yoluna başvurulmuştur.

BULGULAR

Eğitim Sistemleri

Norveç Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Norveç Parlamentosu (Storting) ve hükümet, hedefleri tanımlamaktan ve eğitim sektörü için çerçeveye karar vermekten, Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, ulusal eğitim politikasını yürütmekten sorumludur (Ministry of Education and Research, 2007). Ulusal standartlar; mevzuat, yönetmelikler, müfredat ve çerçeve planları ile sağlanmaktadır. Norveç'te belediyeler ilköğretim okullarından, il yetkilileri ise ortaöğretim faaliyetlerinden sorumludurlar (Eurydice, 2018). Bununla birlikte, öğrenme içeriğiyle ilgili kararlar yerel düzeyde alınırken genel amaçlar ve derslerin amaçları merkezi şekilde belirlenmektedir.

Norveç'te erken çocukluk eğitimine önem verilmekte ve bu alana OECD ortalamasının iki katından oldukça fazla kaynak ayrılmaktadır. Ayrıca, benzer şekilde Norveç'in ilköğretime, ortaöğretime ve yükseköğretime de OECD ülkelerinden daha fazla kaynak ayırdığı görülmektedir. Norveç'te öğrenci başına kümülatif giderler ilköğretim ve ortaöğretim bir arada 193.204 ABD Doları'dır ve bu oranla EU22 (hem Avrupa Birliği hem de OECD üyesi 22 ülke) ortalamasından da (128.514 ABD Doları) fazla kaynak ayırmaktadır (OECD, 2017).

World Economic Forum (WEF- Dünya Ekonomik Forumu) (2017a) verilerine göre; 130 ülke arasında Norveç, ilköğretime katılımında 5. ilköğretim okullarının kalitesinde 16. ortaöğretime katılım oranında 2. mesleki eğitime katılmada 23. yükseköğretime katılma oranında ise 20. sırada yer almaktadır. Ayrıca 137 ülke arasında matematik ve fen eğitimi kalitesinde 24. okul yönetimi kalitesinde 19. eğitim sistemi kalitesinde ise 11. sıradadır (WEF, 2017b).

Eurydice (2018) verilerine göre; Norveç'te zorunlu eğitim (grunnskolen) 10 yıldır; ilkokul (barnetrinnet) ile ortaokul (ungdomstrinnet) şeklinde iki ana bölüme ayrılmaktadır. Ortaöğretim ise

(videregående opplæring) zorunlu değildir, ancak öğrenciler mezuniyetlerinin ardından 3 yıllık genel liselere ya da 4 yıllık mesleki liselere başvurma hakkında sahiptirler. Bununla birlikte, ortaöğretim sonrası okullar 2 yıla kadar eğitim verirken bu eğitim yükseköğretim olarak sayılmamaktadır.

Okul Öncesi

Ministry of Education and Research (2007) verileri doğrultusunda; anaokullarının açılması, faaliyet göstermesi ve denetlenmesi görevi belediyelere aittir ve belediyelerin bu kurumların yasalara, yönetmeliklere ve çerçeve plana göre faaliyet gösterdiklerinden emin olmaları gerekmektedir. Anaokulu sahipleri özel anaokullarının içeriğini belirlemekle yükümlüdürler ve Ailelerin Meclisi, ailelerin ve çalışanların görüşleriyle birlikte yıllık plana karar vermektedir. Anaokulları (barnehage), zorunlu okul yaşından küçük çocuklar içindir ve her 1 ile 5 yaş arasındaki 10 çocuktan 9'u anaokuluna gitmektedir (The Norwegian Directorate for Education and Training, 2016).

İlkokul ve Ortaokul

Yerel yöneticiler 1-4. sınıflar arasındaki çocuklar için okul öncesini ve sonrasını içeren bakım seçeneklerini sağlamakla yükümlüdürler. İlkokul 1-7 sınıflar (6-12 yaş), ortaokul ise 8-10 sınıflar (13-16) şeklinde kademelere ayrılmıştır ancak kademeler arasında resmi bir bölünme yapılmamaktadır; bazı okullar zorunlu eğitimi kapsarken, diğerleri tamamen ilkokulu veya ortaokulu kapsayabilmektedir (Eurydice, 2018).

Ortaöğretim ve Ortaöğretim sonrası

Ortaöğretime (11-13 yıllar) geçişte bir sınav bulunmamakla birlikte, 10 yıllık zorunlu eğitimden sonra üç yıllık genel eğitimi veya dört yıllık mesleki eğitimi kapsamaktadır. 16-18 yaş aralığındaki öğrencilerin ortaöğretime katılımı %92'dir. Bu öğrencilerin % 59'u genel eğitim programlarına kayıtlıken, yüzde 41'i de mesleki eğitim programlarına devam etmektedirler (Statistics Norway, 2016). 6 ay ile 2 yıl arası eğitim veren ve *fagskole* olarak adlandırılan ortaöğretim sonrası okullar, çalışma hayatının çeşitli dallarına uyarlanmış sürekli bir mesleki eğitim sunmaktadır ve üniversite, üniversite koleji eğitime alternatif olarak kabul edilebilmektedir (Velkommenoslo, 2015).

Yükseköğretim

Yükseköğretime geçişte, ortaöğretim veya dengini bitirmiş olmak gerekiyken tüm derslerden geçmiş olmak şartı aranmaz ve bu programların içerisinde ya da ayrı olarak 6 okul dersinde başarı gösterilmiş olması gerekmektedir. Matematik, tıp gibi alanlarda ek şartlar aranırken, sanat çalışmaları için giriş sınavı, öğretmenlik ve hemşirelik bölümleri için de asgari bir derece ve okul puanı şartı aranmaktadır (Eurydice, 2018).

Norveç'te üniversite ve üniversite koleji programları lise veya dengi okullardan kabul sertifikası almayı gerektirir ve bakanlık, kabullerin ulusal koordinasyonu için düzenlemeler yapabilir (Act

Relating to Universities And University Colleges, 2005). Bu kurumlar akademik yılın başlamasına, bitişine, öğretimine, tatillerine ve sınav takvimlerine karar vermekte özerktir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2017).

Norveç Üniversiteleri ve Kolejleri Kabul Servisi (NUCAS- The Norwegian Universities and Colleges Admission Service) Norveç'teki tüm üniversiteler, üniversite kolejleri ve bazı özel üniversite kolejlerindeki lisans eğitim programlarına kabulü koordine etmektedir (Samordna Opptak, 2013).

Norveç'te lisans 3 yıl, yüksek lisans 120 kredi için 2 yıl, 300 kredi için 5 yıl (2017 itibariyle ilk ve ortaokul öğretmeni yetiştiren bölümler) ve doktora için ise 3 yıldan oluşmaktadır. Ayrıca Norveç'te kamuya ait 9 üniversite, 8 üniversite koleji ve 5 bilimsel kolej ile birlikte 23'ü devlet desteği alan çok sayıda özel yükseköğretim kurumu bulunmaktadır (Regjeringen, 2018). Beşeri bilimler ve sanatta, üniversitelerde ağırlıklı olarak disiplin programları sunulurken, üniversite kolejlerinde profesyonel programlar sunulmaktadır (Eurydice, 2018). Yükseköğretim, Bologna süreci ile uyumludur ve ücretsizdir. Bununla birlikte yükseköğretim öğrencilerine yüksek oranda mali destek sağlanır; lisans öğrencilerinin % 51'ine, yüksek lisans öğrencilerinin ise %58'ine öğrenimlerinin desteklenmesi amacıyla kamu hibesi sağlanırken, kamu ve özel sektör lisans öğrencilerinin %68,2'sine ve yüksek lisans öğrencilerinin %71'ine kredi desteği sağlamaktadır (European Commission/EACEA/Eurydice, 2016).

Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Millî Eğitim Temel Kanunu (1973) uyarınca ülkedeki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin devlet adına yürütülmesi, gözetimi ve denetimi Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) aitken, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının açılması da bakanlığın iznine bağlıdır. Bununla birlikte zorunlu eğitim 12 yıldır; 4 yıllık ilkokul, 4 yıllık ortaokul ve 4 yıllık lise eğitimini kapsamaktadır.(İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). İlköğretim; ilkokul ile ortaokuldan oluşur ve öğrenciler mezuniyet sonrası ortaöğretim kurumlarına devam ederler.

WEF (2017a) verilerine göre; 130 ülke arasında Türkiye, ilköğretime katılımında 91. ilköğretim okullarının kalitesinde 95. ortaöğretime katılım oranında 43. mesleki eğitime katılmada 29. yükseköğretime katılma oranında ise 7. sırada yer almaktadır. Ayrıca, 137 ülke arasında matematik ve fen eğitimi kalitesinde 104. okul yönetimi kalitesinde 108. eğitim sistemi kalitesinde ise 101. sıradadır (WEF, 2017b).

Okul öncesi eğitim anaokulu ve ana sınıflarında gerçekleştirilmektedir. Anaokulu: 36-66 aylık çocukların eğitimi amacıyla açılan okulu, ana sınıfı: ise 48-66 aylık çocukların eğitimi amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumlarında açılan sınıfı ifade etmektedir. (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2018)

İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961), Madde 3 – (Değişik: 30/3/2012 - 6287/1 md.) uyarınca, mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. Kayıtların yapıldığı eylül ayı sonu itibariyle zorunlu öğrenim çağı dışına çıkmayan ve ilkokul öğrenimini tamamlayan öğrencilerin kayıtları ortaokula yapılır. Madde 25 – (Değişik: 16/6/1983 - 2842/9 md.) doğrultusunda, ilköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2018) doğrultusunda, ortaöğretim kurumlarına kayıt olmak için ortaokulu veya imam-hatip ortaokulunu bitirmek ve öğretimin başlayacağı tarihte 18 yaşını bitirmemiş olmak şartı aranmaktadır. Bununla birlikte, ortaöğretime geçişte 2018 yılı itibariyle sınavsız ya da sınavla yerleştirme sistemi uygulanacaktır (MEB, 2017b). Merkezi sınavla öğrenci alacak olan Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Özel Program ve Proje Uygulayan Ortaöğretim Kurumları'na girmek isteyen 8.sınıf öğrencileri Türkçe, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Yabancı Dil, Matematik ve Fen Bilimleri olmak üzere 90 sorudan oluşan, iki oturumda gerçekleşen bir sınava tabii tutulurlar (MEB, 2018).

Mesleki Eğitim Kanunu (1986) uyarınca çıraklık ve kalfalık eğitimi için, Madde 9 – (Değişik: 2/12/2016-6764/39 md.) En az ortaokul veya imam-hatip ortaokulu mezunu olmak ve bünyesi ve sağlık durumu gireceği mesleğin gerektirdiği işleri yapmaya uygun olmak şartı aranır (Ek: 29/6/2001-4702/9 md.). Ancak, on dokuz yaşından gün almış olanlardan daha önce çıraklık eğitiminden geçmemiş olanlar, yaşlarına ve eğitim seviyelerine uygun olarak düzenlenecek mesleki eğitim programlarına göre çıraklık eğitimine alınabilir.

OECD (2017) verilerine göre; OECD ülkeleri içerisinde Türkiye, GSYH'den (Gayrisafi Yurtiçi Hasıla) ilköğretimden yükseköğretime kadar olan harcamalarda en yüksek artış gösteren ülke olmasına rağmen, 2014'te %5.22'lik OECD ortalaması ile kıyaslandığında Türkiye'de ilköğretimden yükseköğretim kurumlarına kadar yapılan harcamaların %4,9'da kaldığı görülmüştür. Bununla birlikte, Türkiye öğrenci başına kümülatif giderler OECD ortalamasının oldukça altındadır ve OECD ülkeleri arasında en düşük orana sahip olan ülkelerdendir. 2014'te, Türkiye'de ilköğretim ve ortaöğretim bir arada 43.442 ABD Doları iken OECD ortalaması ise 123.637 ABD Doları'dır (OECD, 2017). Ayrıca Türkiye, OECD ülkelerine kıyasla ilköğretime daha az kaynak ayırırken, yükseköğretime daha çok kaynak ayırmaktadır.

Yükseköğretim Kanunu'nun (1981) 45. Maddesine göre – (Değişik: 30/3/2012 - 6287/14 md.) Yükseköğretim kurumlarına, esasları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen merkezi sınavlarla girilir ve yerleştirme puanlarının hesaplanmasında adayların ortaöğretim başarıları dikkate alınır. 2018-2019 öğretim yılı itibariyle yükseköğretim programlarına alınacak öğrencilerin seçimi ve yerleştirilmeleri amacıyla, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından Yükseköğretim

Kurumları Sınavı yapılacaktır; 3 oturumlu bu sınavda tüm adayların Temel Yeterlilik Testi'ne girmeleri zorunluymakla birlikte diğerleri isteğe bağlıdır (ÖSYM, 2018).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (2016) doğrultusunda Türkiye'de yükseköğretim, ortaöğretim sonrası en az iki yıl süreli programları uygulayan tüm kurumları kapsarken; ön lisans (2 yıl), lisans (4 yıl), yüksek lisans (3 yıl) ve doktora (4yıl) programlarından oluşmaktadır. Bu kurumlar akademik yılın başlamasına, bitişine, öğretimine, tatillerine (resmi tatiller hariç) ve sınav takvimine karar vermekte özerktir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2017).

Norveç ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Norveç eğitim sisteminde, yerel ve bölgesel yetkililer eğitimin sunulması, mali kaynakların kullanımı, içeriğin belirlenmesi ile eğitimin denetlenmesinde oldukça söz sahibidirler; sistem içerisinde görev ve sorumluluklar paylaşılmıştır. Yüceer ve Coşkun Keskin'in (2012) bulgularını destekler nitelikte Türkiye'deki yapı daha merkeziyetçidir, MEB merkezden planladığı ve yönetmekte olduğu işlemleri il ve ilçelerdeki müdürlüklerince yönlendirir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, okul öncesi eğitim süresi Norveç'te Türkiye'den daha uzunken, zorunlu eğitim süresi Türkiye'de, Norveç'ten daha uzundur. Bununla birlikte Norveç'te ortaöğretim sonrası yükseköğretim sayılmayan kurumlar da mevcuttur. Ayrıca Norveç, ilköğretime, ortaöğretime, mesleki eğitime katılma oranlarında ve fen-matematik eğitimi kalitesinde, okul yönetimi ve eğitim sistemi kalitesi gibi birçok alanda Türkiye ile kıyaslandığında oldukça iyi bir durumdadır (WEF, 2017a; 2017b). Ayrıca, eğitim alanında GSYH içerisinde eğitim alanında yapılan harcamalar incelendiğinde de Norveç'in, Türkiye'ye kıyasla daha fazla finansal destek sağladığı görülmektedir (OECD, 2017). Bu doğrultuda, Norveç yükseköğretim alanında da Türkiye'ye kıyasla öğrencilerine daha fazla hibe ve kredi olanakları sunmaktadır (European Commission/EACEA/Eurydice, 2016).

Tablo 1. Norveç ve Türkiye'de Eğitim Kademeleri

Ülkeler	Okul Öncesi	İlköğretim	Ortaöğretim	Ortaöğretim Sonrası	Yükseköğretim
Norveç	6 yıl 1-6 yaş arası	Zorunlu Eğitim (10 yıl) İlkokul: 7 yıl 6-12 yaş arası + Ortaokul: 3 yıl 13-16 arası	3-4 yıl 11-13 yıllar 3 yıllık genel ortaöğretim 4 yıllık mesleki ortaöğretim	6 ay-2 yıl arası	2-6 yıl 2 yıllık okullar, 3 yıl (lisans), 4 yıl (lisans (müzik eğitimi, öğretmen yetiştirme gibi bölümlerde) 5 yıllık yüksek lisans derecesi veren programlar, 6 yıllık profesyonel programlar

Türkiye	3 yıl 3-5 yaş arası	İlkokul: 4 yıl 1.-4. sınıflar arası + Ortaokul: 4 yıl 5. ve 8. sınıflar arası	-	2-6 yıl 2 yıllık meslek okulları 4 yıllık yüksekokullar 4-6 yıllık üniversiteler (4 yıllık lisans; öğretmen yetiştirme, fizik gibi bölümler. 5 yıllık; veterinerlik, 6 yıllık; tıp fakültesi) gibi bölümleri kapsar.
	Zorunlu Eğitim (12 yıl)			

Öğretmen Yetiştirme

Norveç'te Öğretmen Yetiştirme

Eurydice (2018) verilerine göre hizmet öncesi öğretmen eğitimine karar verme yetkisi Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'na verilirken, Norveç Yükseköğretim Kurumları Birliği (UHR), Norveç Eğitimde Kalite Güvencesi Kurumu (NOKUT) ile özellikle Öğretmen Eğitimi Ulusal Konseyi, bakanlık için önemli danışma organları arasında yer almıştır.

Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi

3 yıllık bu programlar tamamlandığında anaokulunda çalışılabilmekle birlikte bir yıllık ek bir öğrenimle 1-4 sınıflarda da öğretim yapma hakkı elde edilebilmektedir (Eurydice, 2018).

İlkokul ve Ortaokul Öğretmen Eğitimi

2010 yılında yapılan düzenlemeye göre, ilk ve ortaokullara öğretmen yetiştiren 4 yıllık Genel Öğretmen Programları, *Farklılaştırılmış Öğretmen Yetiştirme Programı (FÖYP)* olarak değiştirilmiştir. Bu sistemle birlikte programlar; ilkokulun 1-7 yıllarını kapsayan program ve ortaokulun 5-10 yılları arasını kapsayan hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programı olmak üzere iki ayrı bölüm şeklinde yapılandırılmıştır (Ministry of Education and Research, 2010). Programın içeriği ve yapısı, Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. İlkokul ve ortaokul 1-7 yılları ile 5-10 yıllarını kapsayan programlar

İlkokul ve Ortaokul 1-7 yıllarını kapsayan program		Ortaokulun 5-10 yılları arasını kapsayan program	
Norveççe (1.-2. yıl)	30 kredi	Okul ders konuları I (1. ve 2.yıl)	60 kredi
Matematik (1.-2. yıl)	30 kredi	Okul ders konuları II (1-3.yıl)	30 kredi
Okul ders konuları (1-2, 3, 4. yıl)	30+30+60kredi	Okul ders konuları III (4.yıl)	60 kredi
Pedagoji ve öğrenci ile ilgili beceriler (1.-3. yıl)	30+30 kredi	Pedagoji ve öğrenci ile ilgili beceriler (1.-3. yıl)	30+30+30 kredi
Öğretmenlik uygulaması (tüm)		Öğretmenlik uygulaması (tüm)	

dönemler)	dönemler)	
Toplam Kredi	240	240

(Ministry of Education and Research, 2010'dan uyarlanmıştır).

Her iki programdaki öğretmenlik uygulaması en az 100 güne denk gelecek şekilde (ilk iki yıl için 60 gün, son iki yıl için 40 gün) planlanırken, öğrenciler araştırma becerilerini gösterecekleri bir bitirme tezi yazmak durumundadırlar (Ministry of Education and Research, 2010). 7 Haziran 2016'da FÖYP kaldırılarak, 2017 sonbahar itibariyle geçerli olacak yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu doğrultuda, İlk ve Ortaokul Öğretmeni (İÖÖ) 1-7 Çerçeve Planına İlişkin Düzenleme ile İlk ve Ortaokul Öğretmeni 1-7 sınıflar, yüksek lisans programı olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin amacı, öğretmen eğitim kurumlarının, araştırma ve deneyim odaklı bilgiye dayanan, 1-7 yılları için entegre, meslek odaklı ilk ve ortaöğretim öğretmen eğitimi vermelerini sağlamak olarak açıklanmıştır (Madde 3) (Ministry of Education and Research, 2016b). Aynı tarihte İlk ve Ortaokul Öğretmeni 5-10 Çerçeve Planına İlişkin Düzenleme'de de değişikliğe gidilerek İlk ve Ortaokul Öğretmeni 5-10 programları yüksek lisans düzeyinde eğitim veren araştırma ve deneyim odaklı bilgiye dayanan programlar haline getirilmiştir (Ministry of Education and Research, 2016c). 2017-2018 itibariyle uygulamaya konulan programın yapısı ve içeriği Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. İlk ve Ortaokul Öğretmeni (İÖÖ) 1-7 ile 5-10 Yıllarını Kapsayan Programlar

Süre	İlkokulun 1-7 yıllarını kapsayan program (300 kredi)	İlkokulun 5-10 yıllarını kapsayan program (300 kredi)
1-3 Yıllar	En az 5 günlük gözlemsel uygulama	En az 5 günlük gözlemsel uygulama
	En az 80 günlük uygulama - denetlenen ve değerlendirilen	En az 80 günlük uygulama - denetlenen ve değerlendirilen
	Pedagoji ve öğrenci becerileri 30 kredi	Pedagoji ve öğrenci becerileri 30 kredi
	Alan I (yüksek lisans derecesi konusu) en az 60 kredi	Alan I (yüksek lisans derecesi konusu), en az 60 kredi
	Alan II (okul konusu) en az 30 kredi	Alan II (okul konusu), en az 60 kredi
	Alan III (okul konusu) en az 30 kredi	Alan III (yeni okul konusu, öğretmen olarak çalışmakla ilgili bir konu veya) okul konusunda uzmanlık), 30 ya da 60 kredi
	Alan IV (yeni okul konusu, öğretmen olarak çalışmakla ilgili bir konu veya) okul konusunda uzmanlık) 30 kredi	-
4-5 Yıllar	İlkokul / ortaokullarda en az 30 günlük uygulama - denetlenen ve değerlendirilen	İlkokul / ortaokullarda en az 30 günlük uygulama - denetlenen ve değerlendirilen
	Pedagoji ve öğrenci becerileri, 30 kredi	Pedagoji ve öğrenci becerileri, 30 kredi
	Alan I (yüksek lisans derecesi olarak bir okul konusu) 90 kredi ya da:	Alan I (yüksek lisans derecesi olarak bir okul konusu), 90 kredi ya da
	Alan I, 60 kredi (pedagoji veya yüksek lisans konusu olarak özel ihtiyaçlar eğitimi) ve 1. veya 3. sınıfta elde edilen 60 krediye ek olarak II. veya III. 30 kredilik alan dersi	Alan I, 60 kredi (pedagoji veya yüksek lisans konusu olarak özel ihtiyaçlar eğitimi) ve 1. veya 3. sınıfta elde edilen 60 krediye ek olarak II. veya III. 30 kredilik alan dersi

Norveççe (30 kredi) ve matematik (30 kredi) zorunludur. Tüm öğrenciler okul derslerinden en az birinde en az 60 kredi almak durumundadır.

Tüm öğrencilerin iki okul konusunda en az 60 krediyi tamamlaması gerekmektedir

Alan I (yüksek lisans derecesi konusu) şunlar olabilir: 60 kredilik bir okulda okutulacak alan dersi veya 1. ve 3. yıllarda alınan pedagoji ve öğrenci becerileri ile birleştirildiğinde 60 kredi eden mesleğe yönelik pedagoji ya da özel ihtiyaçlar eğitimi (30 kredi)

Alan III şunlar olabilir: Okulda okutulacak bir alan dersi ya da diğer ilgili konu (30 kredi, yüksek lisans konusu bir okul konusu ise) ya da, 30 kredilik okulda okutulacak yeni bir alan dersi (yüksek lisans konusu mesleğe yönelik pedagoji veya özel ihtiyaçlar eğitimi ise)

Alan IV şunlar olabilir: Okulda okutulacak bir alan dersi ya da diğer ilgili konu (30 kredi, yüksek lisans konusu okulda okutulacak bir alan dersi ise) ya da, 30 kredilik okulda okutulacak yeni bir alan dersi (yüksek lisans konusu mesleğe yönelik pedagoji veya özel ihtiyaçlar eğitimi ise)

(Ministry of Education and Research, 2016b; 2016c'den uyarlanmıştır.)

Ortaöğretim Öğretmen Yetiştirme

Programın süresi 5 yıldır, ancak İÖÖ 1-7 ve 5-10'dan farklı olarak konu alanı farklı fakülteler (matematik, fen gibi) tarafından verilirken, pedagoji ve metodoloji ise öğretmen eğitimi bölümlerince verilmektedir. Ortaöğretim öğretmeni (OÖ) 8-13, 300 krediden oluşmakla birlikte 220 kredisi akademik konu alanı iken 60 kredisi pedagoji ve öğretim bilgisinden oluşur ve kalan 20 kredi de öğretim kurumu tarafından her iki alan için ayrılabilirken 60 günlük öğretmen uygulamasını içerir (Ministry of Education and Research, 2016a).

Uygulamalı Pedagojik Eğitim

1 yıllık ayrı bir modül halinde, OÖ 8-13 grubuna yönelik olarak lisans ve lisansüstü derecelere sahip kişilere *Uygulamalı Pedagojik Eğitim* verilmektedir (Ministry of Education and Research, 2016a). Ayrıca bu program ilköğretimin 5. yılından başlayarak lise ve yetişkin eğitimini de içeren kurumlarda çalışma imkanı sunar (Eurydice, 2018).

Uygulamalı ve Estetik Alanda Öğretmen Eğitimi

3-4 yıllık bu programlar, ilkokul, ortaokul, lise, yetişkin eğitimi ile çocuk ve yetişkinlerle diğer kültürel aktiviteleri de içeren belirli branşlarda öğretim yapılmasına olanak tanıyan programlardır (Eurydice, 2018).

Meslek Öğretmeni Eğitimi

İlkokulun 5. sınıfından başlayarak lise ve yetişkin eğitimini de içeren 3 yıllık lisans programlarıdır. Öğretim 3 yıl (180 kredi) ve 70'i okulda, 60'ı iş hayatında olmak üzere 130 gün uygulama eğitimi içerir (Eurydice, 2018).

İstihdam

Norveç'te, kamuda öğretmen istihdamı açık iş alma yöntemiyle doğrudan ilgili okullara başvurmayı içerir ve göreve başladıklarında kamu sektöründe sözleşmeli ilişkileri düzenleyen

mevzuata uygun olarak kamu otoritelerince (merkezi, bölgesel veya yerel düzeyde) istihdam edilen *memur olmayan kamu çalışanı* statüsünü elde etmektedirler (European Commission/EACEA/Eurydice, 2018). Okullara başvurmak için ilgili programlardan mezun olma şartı aranmaktadır.

Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme

Türkiye’de üniversite bünyesinde faaliyet gösteren eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmekten sorumludur ve YÖK’ün belirlediği çerçeve doğrultusunda eğitim vermektedirler. 1997 yılında öğretmen yetiştirme reformu ile programlar yeniden yapılandırılmış, okullarla işbirliğinin artırılması, öğretimin MEB programları ile daha paralel hale getirilmesi, ortaöğretim alan öğretmenliğinin tezsiz yüksek lisans programları haline dönüştürülmesi, uygulamalı ders saatlerinin artırılması gibi önemli değişiklikler yapılmıştır (YÖK, 1998). 2006 yılında %50-60 alan eğitimi (AE), %25-30 meslek bilgisi (MB) ve %15-20 genel kültür (GK) derslerinden oluşturulmuş ve fakültelere %25-30 oranında ders belirleme yetkisi verilirken, genel kültür dersleri artırılmış ve *Topluma Hizmet Uygulamaları* dersi eklenmiştir (YÖK, 2007).

16 Mayıs 2018 tarihi itibari ile öğretmen yetiştiren lisans programları yeniden güncellenerek, MB dersleri %30-35; GK dersleri %15-20 ve AE dersleri de %45-50 oranında tutulmuştur (YÖK, 2018). Bununla birlikte programlarda standartlaşma sağlanması amacıyla, yerel krediler düşürülmüş, ders kredileri ve tanımları da yeniden belirlenmiştir (YÖK, 2018).

Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı

YÖK’ün 28.01.2010 tarihli kararı ile birlikte *Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı* getirilerek eğitim fakültesinde öğrenim görmeyenlere de öğretmen olma hakkı tanınmıştır (Polat, 2013). Yürürlükte olan bu sertifika programının içeriği Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı içeriği

Teorik Dersler	Uygulamalı Dersler
Eğitim Bilimine Giriş	Özel Öğretim Yöntemleri
Öğretim İlke ve Yöntemleri	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmenlik Uygulaması
Eğitim Psikolojisi	
Sınıf Yönetimi	
Seçmeli Ders I	
Seçmeli Ders II	
Dönem Toplamı:14 kredi	Dönem Toplamı:25 kredi

(YÖK, 2014).

Öğretmenlik Uygulaması

2018 yılına kadar öğretmenlik uygulamasına yönelik dersler 7. yarıyıldaki *Okul Deneyimi* dersi ve 8. yarıyıldaki *Öğretmenlik Uygulaması* derslerinden oluşmaktaydı. Okul deneyimi dersi, öğretmenlik uygulamasına hazırlık aşaması olan, öğretmen adayının öğretim uygulamaları ve becerilerini gözlemlemesi amacıyla mesleği tanıtıcı nitelikte planlanmış etkinliklerden oluşan bir süreç olarak tanımlanmıştır (YÖK, 1998). Öğretmenlik Uygulaması ise, öğretmen adayının okul ortamı içerisinde bilgi ve becerilerini geliştirmesi ve öğretmenlik mesleğinin özelliklerinin kazandırılmasını amaçlamaktadır (YÖK, 1998).

YÖK'ün 2018 yılında yaptığı değişiklikle birlikte Okul Deneyimi dersi programdan kaldırılmış, bunun yerine 2 saati teori 6 saati uygulama olmak üzere, *Öğretmenlik Uygulaması I* ve *Öğretmenlik Uygulaması II* dersi getirilmiştir. Bu derslerin lisans programlarının 7. ve 8. yarıyıldaki uygulanması kararı alınmıştır (YÖK, 2018b)

İstihdam

Merkezi yönetmeliklere göre; Türkiye'de kamu alanında tam nitelikli öğretmen (TNÖ) olarak göreve başlayabilmek için KPSS ile mülakata girilmesi şartı aranırken kamu sektöründeki TNÖ istihdam statüsü de memurluktur (sözleşmeli ya da süresiz süreyle) (European Commission/EACEA/Eurydice, 2018). Bu bilgiler bağlamında, atama usulüyle sisteme dâhil edilen ve *Aday Öğretmen* olarak tanımlanan bu öğretmenler 384 saat sınıf içi ve okul içi, 90 saat okul dışı faaliyetleri ve 180 saat hizmet içi eğitim faaliyetleri olmak üzere 654 saatlik *Aday Öğretmen Yetiştirme Programı*'na tabii tutulmaktadır (MEB, 2017c). Ardından, adaylara 3 aşamada toplam 7 performans değerlendirmesi uygulanır; performans ortalaması 50 ve üzeri olan öğretmenler süreci başarı ile tamamlamış sayılır ve *Adaylık Kaldırma Sınavı'na başvuru* hakkı kazanırlar ve bu sınavda başarılı olan öğretmenler sözleşmeli öğretmen olarak istihdam edilmektedirler.

Sözleşmeli öğretmenlik, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (1965) doğrultusunda, kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde olmak üzere MEB'in norm kadrosu bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki istihdam şeklidir. Ayrıca, Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik (2016) uyarınca, sözleşmeli öğretmenlerden sözleşme gereği dört yıllık çalışma süresini tamamlayarak adaylık sürecinde başarılı olanlar, talepleri halinde görev yaptıkları eğitim kurumunda öğretmen kadrolarına atanmakta ve öğretmen kadrolarına atanmalar, aynı yerde en az iki yıl daha görev yapmaktadırlar.

Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması

Norveç'te yükseköğretimde temel yapı üç yıllık lisans, iki yıllık yüksek lisans ve üç yıllık doktora programından oluşmaktadır (Statistics Norway, 2017). Öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde ise iki ülke arasında programların süresi açısından da farklılık bulunmaktadır.

Norveç'te 2017-2018 akademik yılı itibariyle öğretmen yetiştirme sistemi değiştirilerek 300 krediden oluşan 5 yıllık entegre yüksek lisans sistemi benimsenmiştir (Ministry of Education and Research, 2016b; 2016c). Türkiye'de ise eğitim fakülteleri 4 yıldır, programların ulusal kredileri ve toplam saat sayıları değişse de 240 AKTS'ye denk gelecek şekilde belirlenmiştir (YÖK, 2018).

Bununla birlikte Norveç'te öğretmen yetiştirme, eğitim süresi içerisinde uygulamaya ağırlık vererek yapılırken Türkiye'de ise işbaşında yetiştirmeye daha çok önem verilmektedir. Ayrıca Norveç'te öğretmen adaylarının tez yazmaları gerekmektedir, ancak Türkiye'de ise böyle bir uygulama bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'de uygulanmakta olan Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikasına benzer şekilde Norveç'te de *Uygulamalı Pedagojik Eğitim* eğitimi verilmektedir.

Öğretmen olarak atanmak için Türkiye'de genel olarak yüksek lisans mezunu olma şartı aranmamaktadır. Ayrıca, Norveç'te göreve başlamak için ilgili programlardan mezun olma şartı yeterliyken Türkiye'de ise *Öğretmen Yetiştirme Programı* olarak adlandırılan yoğun bir programdan geçmek durumundadırlar (MEB, 2017c) ve birçok değerlendirmenin ardından ayrıca bir sınava da tabii tutulurlar. Bununla birlikte her iki ülkedeki istihdam şekli de farklılık göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, Norveç ve Türk eğitim sistemi ile öğretmen yetiştirme sistemlerindeki benzerlik ve farklılıkları belirlemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası eğitim politikası ve planlaması çalışmaları, hedef belirlemenin yanı sıra ülkelerin performans düzeylerini belirlemekte; yayınladıkları yıllık izleme ve gelişme raporlarıyla da adeta ülkelere *performans karnesi* sunmaktadırlar (Kavak, 2010 s.45). PISA (2015) ve WEF (2016;2017) değerlendirmelerine göre eğitim alanında birçok konuda Türkiye'den daha iyi bir konumda olan Norveç, GYSH içerisinde eğitime OECD ülkelerinin iki katından fazla kaynak ayırırken Türkiye'nin eğitim harcamaları konusunda Norveç'in oldukça gerisinde kalarak son sıralarda olduğu görülmüştür. Bunu destekler nitelikte, Ballı ve İnke'nin (2017) araştırmasına göre Türkiye'nin eğitim kalitesinde başarılı olan ülkelerin gerisinde kalmasının nedenlerinden biri olarak eğitim harcamalarının yetersizliği ifade edilmektedir. Kılıçaslan'ın (2016) 2003-2012 yılları arasındaki PISA verilerinden yararlanarak yaptığı araştırmasında ise Türkiye'deki eğitim harcamalarının yıllara göre dağılımını değerlendirilmiş ve Türkiye'deki eğitim harcamalarının artmasıyla beraber aynı hızda olmasa bile PISA sonuçlarındaki ortalama puanların da arttığını, ancak söz konusu başarı artışı Türkiye'nin konumunu ortalamaya çekmeye yetmediğini belirtmiştir. Araştırma bulgularına göre, Norveç ve Türk eğitim sistemleri arasındaki en dikkat çeken farklılık Türk eğitim sisteminin oldukça merkezîyetçi bir şekilde yapılandırılmasıdır. Norveç eğitim sistemi ise belirgin bir şekilde âdemi merkezîyetçi (merkezi olmayan) bir yapı içermektedir. McGinn ve Welsh'e (1999) göre insanların kendilerini ilgilendiren konularda karar almasına imkân veren ve politik demokratlaştırmanın sonucu olan âdemi merkezîyetçi yaklaşım, sorunların daha kolay teşhis edilmesi ve çözülmesi ile birlikte eğitim finansmanının daha etkili şekilde kullanılmasına da imkân tanımaktadır. Bu doğrultuda,

Norveç'te belediyeler ve il yetkilileri ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimden sorumluyken, Türkiye'de böyle bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca Norveç'te ilköğretim ve ortaöğretimde, Türkiye'nin aksine yerel ve bölgesel yetkililer de eğitimin izlenmesi, denetlenmesi ve kalitesinin artırılmasında söz sahibidirler. Bununla birlikte Türkiye'de zorunlu eğitim 12 yıl, Norveç'te ise 10 yıl sürmektedir.

Eğitim ve öğretimin en önemli parçalarından biri olan öğretmenlerin, eğitimi ve istihdamı da her iki ülkede de farklılaşmaktadır. Norveç'te öğretmen yetiştirmede birçok kuruluş sürecin içerisinde yer almaktadır. 2017-2018 dönemi itibarıyla Norveç'te uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme sistemi değiştirilerek 5 yıllık entegre yüksek lisans sistemine geçilirken Türkiye'de ise lisans düzeyinde 4 yıllık programlar uygulanmaktadır ve Norveç'te öğretmenlik uygulaması daha erken yıllarda başlarken, süresi de Türkiye'den daha uzundur. Türkiye'deki öğretmenlik uygulaması için ayrılan sürenin az olması, adayların uygulama esnasında eksiklik yaşamasına ve okul süreçleri hakkında yeterince bilgiye sahip olamamalarına neden olmaktadır (Aslan ve Sağlam, 2018). Bu soruna çözüm sağlamak amacıyla öğretmen eğitiminin hayati unsuru niteliğindeki okul temelli uygulamalara ve öğretmenlik uygulamasına daha fazla zaman ayrılması gerekmektedir (Senemoğlu, 1993).

Ayrıca Norveç yükseköğretimde, öğretmen yetiştirmeye Türkiye'den daha fazla zaman ayırmaktadır. Bununla birlikte iki ülke arasında öğretmen istihdamı konusunda da farklılıklar bulunur; Türkiye'de kamudaki öğretmen istihdamı zorlu bir süreçten oluşurken adaylar lisans mezuniyetinin ardından Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) ve mülakata girerler. Sözleşmeli aday öğretmen olarak göreve başlayan bu öğretmenler yoğun bir yetiştirme programına tabi tutulurlar ve ardından sınava girerler, başarılı olanların adaylıkları kaldırılır. Dört yıl sürenin ardından kadrolu olarak görevlerine devam edebilirler. Ancak Norveç'te bu merkezîyetçi sürecin aksine öğretmenler mezuniyetin ardından doğrudan okullara başvuru yapar ve bu yolla istihdam edilirlerken öğretmenlere ayrıca yetiştirme programı ya da sınav uygulanmaz.

Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de, eğitim alanındaki sorumluluğun âdemi merkezîyetçi uygulamalar doğrultusunda yerel yetkililerle paylaşılması tavsiye edilmektedir. Ayrıca öğretmenlik uygulamasının yükseköğretimin daha erken yıllarına alınarak saatlerinin artırılması ile eğitimin finansmanına ayrılan kaynak miktarının yükseltilerek kanıta dayalı (PISA, WEF, TIMMS ve Global Education Monitoring-GEM gibi uluslararası değerlendirmeler doğrultusunda) ve etkili şekilde kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Act Relating To Universities And University Colleges. (2005). 01.05.2018 tarihinde https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/uhloven_engelsk.pdf adresinden alınmıştır.

- Aslan, M., & Sağlam, M. (2018) Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1): 144-162
- Ballı A.G. & İnke, H. (2017). PISA anketi 2015 sonuçlarından yola çıkarak Türkiye’de eğitimin son 20 yıl için bir değerlendirmesi. *V. Anadolu International Conference in Economics*, May 11-13, 2017, Eskişehir, Türkiye
- Devlet Memurları Kanunu. (1965) *T. C. Resmi Gazete*, 12056, 23 Temmuz 1965.
- Erdoğan, İ. (2015). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri*. İstanbul: Sümer Kitabevi.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2016). *Hareketlilik puan tahtası: yükseköğretim eğitimi altyapı raporu*. Eurydice Raporu. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2017). *The Organisation of the Academic Year in Europe – 2017/18. Eurydice Facts and Figures*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2018). *Teaching Careers in Europe: Access, Progression and Support*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurydice. (2018). *Norway Overview*. 18.04.2018 tarihinde https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en adresinden alınmıştır.
- Genç Sel, V. (2004). Dünyada ve Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim: kavram, kapsam ve eğilimler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004, Malatya.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). *T. C. Resmi Gazete*, 10705, 12 Ocak 1961.
- Kavak, Y. (2010). *2050’ye Doğru nüfusbilim ve yönetim: eğitim sistemine bakış*. İstanbul: TUSIAD.
- Kazamias A. (2009). Comparative Education: Historical Reflections. In: Cowen R., Kazamias A.M. (ed) *International Handbook of Comparative Education*. Springer International Handbooks of Education, vol 22. Springer, Dordrecht
- Kılıçaslan, H. (2016). PISA sonuçları ile eğitim harcamaları ilişkisi. *International Conference on Quality in Higher Education*, 649-656.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (2016). *Resmi Gazete*, 29690, 20 Nisan 2016.
- McGinn, N. & Welsh, T. (1999). *Decentralisation of education: why, when, what and how?* Paris: UNESCO
- MEB Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2018). *Resmi Gazete*, 30318, 31 Ocak 2018.
- MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2018). *Resmi Gazete*, 30332, 14 Şubat 2018.
- MEB. (2017b). *Bakan Yılmaz, AA Editör Masası’nda ortaöğretime geçişte yeni uygulamayı açıkladı*. 05.04.2018 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-aa-editor-masasinda-ortaogretime-geciste-yeni-uygulamayi-acikladi/haber/14882/tr> erişim 10.05.18 adresinden alınmıştır.
- MEB. (2017c). *Aday Öğretmen Yetiştirme Programı*. 05.04.2018 tarihinde https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwizmIDNvdjaAhWHblAKHf3xC3cQFgg2MAE&url=http%3A%2F%2Foygm.meb.gov.tr%2Fmeb_iys_dosyalar%2F2017_08%2F03192434_EK-

1_Aday_YYretmen_YetiYirme_ProgramY.docx&usg=AOvVaw2T2kLklLJElsY0bv-ff0tB adresinden alınmıştır.

MEB. (2018). *Sınavla öğrenci alacak ortaöğretim kurumlarına ilişkin merkezi sınav başvuru ve uygulama kılavuzu*. 02.05.2018 tarihinde http://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2018/MERKEZI_SINAV_BASVURU_VE_UYGULAMA_KILAVUZU.pdf adresinden alınmıştır.

Mesleki Eğitim Kanunu. (1986) *T. C. Resmi Gazete*, 19139, 19 Haziran 1986.

Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). *T. C. Resmi Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.

Ministry of Education and Research. (2010). National curriculum regulations for differentiated primary and lower secondary teacher education programmes for years 1 – 7 and years 5 – 10. 30.04.2018 tarihinde https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/forskrifter/national_curriculum_differentiated_teacher_education.pdf adresinden alınmıştır.

Ministry of Education and Research. (2007). *Education – from kindergarten to adult education*. Oslo: Ministry of Education and Research.

Ministry of Education and Research. (2016a). *OECD TALIS initial teacher preparation study country background report Norway*. 30.04.2018 tarihinde <https://www.regjeringen.no/contentassets/0f4d861825c840cd88958023a844ed3b/final-121016-new-summary-cbr-norway1108292.pdf> adresinden alınmıştır.

Ministry of Education and Research. (2016b). *Regulations relating to the framework plan for primary and lower secondary teacher education for years 1–7*. 30.04.2018 tarihinde <https://www.regjeringen.no/contentassets/c454dbe313c1438b9a965e84cec47364/forskrift-om-rammeplan-for-grunnskolelareutdanning-for-trinn-1-7---engelsk-oversettelse-11064431.pdf> adresinden alınmıştır.

Ministry of Education and Research. (2016c). *Regulations relating to the framework plan for primary and lower secondary teacher education for years 5–10*. 30.04.2018 tarihinde <https://www.regjeringen.no/contentassets/c454dbe313c1438b9a965e84cec47364/forskrift-om-rammeplan-for-grunnskolelareutdanning-for-trinn-5-10---engelsk-oversettelse.pdf> adresinden alınmıştır.

OECD. (2017). *Education at a glance 2017: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.

OECD. (2018). *OECD education statistics (database)*. 08 Nisan 2018 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1787/data-00365-en> adresinden alınmıştır.

ÖSYM. (2018). *2018 Yükseköğretim kurumları sınavı (YKS) kılavuzu*. 05.05.2018 tarihinde http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/KILAVUZ_20042018.pdf adresinden alınmıştır.

Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E international journal of educational research Volume: 4 Issue: 2 Spring 2013 pp. 48-60*

- Regjeringen. (2018). *Universities and University Colleges*. 01.05.2018 tarihinde <https://www.regjeringen.no/en/dep/kd/organisation/kunnskapsdepartementets-etater-og-virksomheter/Subordinate-agencies-2/state-run-universities-and-university-co/id434505/> adresinden alınmıştır.
- Samordna Opptak. (2013). *The Norwegian universities and colleges admission service*. 01.05.2018 tarihinde <https://www.samordnaopptak.no/info/english/> adresinden alınmıştır.
- Senemoğlu, N. (1993). A study on initial primary teacher training in England with implications for the system in Turkey. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(9), 367-376.
- Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik. (2016). Resmî Gazete, 29790, 3 Ağustos 2016.
- Statistics Norway. (2016). *Facts about education in Norway 2017 – key figures 2015*. 01.05.2018 tarihinde https://www.ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/287176?_ts=158d834b638 adresinden alınmıştır.
- Statistics Norway. (2017). *Facts about education in Norway 2018 – key figures 2016*. 01.05.2018 tarihinde https://www.ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/335543?_ts=160b64995e0 adresinden alınmıştır.
- The Norwegian Directorate for Education. (2016). *The Education Mirror- Facts and analyses of kindergartens, primary and secondary education in Norway*. 01.05.2018 tarihinde http://utdanningspeilet.udir.no/2016/wp-content/uploads/2016/10/Utdanningspeilet_2016_en.pdf adresinden alınmıştır.
- Trethewey, A. (1976). *Introducing comparative education*. Hong Kong: Pergamon Press.
- Velkommenoslo. (2015). *The education system in Norway*. 01.04.2018 tarihinde http://www.velkommenoslo.no/english/education/the_education_system_in_norway.htm adresinden alınmıştır.
- World Economic Forum- WEF. (2017a). *The global human capital report 2017: preparing people for the future of work*. Geneva: World Economic Forum
- World Economic Forum- WEF. (2017b). *The Global Competitiveness Report 2017–2018*. Geneva: World Economic Forum
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- YÖK. (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı.
- YÖK. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı.
- YÖK. (2014). *Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına ilişkin usul ve esaslar*. 03.05.2018 tarihinde http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/7052802 adresinden alınmıştır.

YÖK. (2018b). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları*. 15.05.2018 tarihinde http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/41807946 adresinden alınmıştır.

Yüceer, D. & Coşkun Keskin, S. (2012). Danimarka ve Türk eğitim sistemlerinin ilköğretim düzeyinde karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 325-349.

Yükseköğretim Kanunu. (1981). *T. C. Resmi Gazete*, 17506, 6 Kasım 1981.

Extended Summary

Introduction

With the aim of progression in the area of education and the need of a system and policy both in the national and international arenas, countries have compared their education systems with the other countries. Therefore, the term *comparative education*, whose primary aim is to understand the useful ways of foreign education systems, has gained importance (Kazamias, 2009, p.142). Trethewey (1976) have has explained the aim of comparative education as following the studies of other countries in the area of education, focusing on improving and advancing in education.

Method

This is a comparative education study as it aims to compare the education systems in Norway and Turkey. In comparative education studies, four basic approaches are generally mentioned: horizontal approach, vertical approach, problem-solving approach and case study approach. In this study, horizontal approach, which investigates different factors of different education systems collaterally and as a whole, is used (Erdoğan, 2015). Scientific resources such as books that are primary sources of literature researches and articles that are published in academic magazines have been investigated. Additionally, the websites of ministries of education of both countries have been scanned and current resources (OECD, EURYDICE etc.) that are valid, known and accepted internationally have been utilized. Document review, which is a method of qualitative research, has been used in this study while collecting data. Document review method can be preferred along with or without the other methods of collecting data in the qualitative researches (Yıldırım ve Şimşek 2011, p. 187). The data in this research have been reviewed, interpreted and presented by following the stages of reaching the documents, checking the authenticity, understanding the documents, analyzing and using the data.

Findings, Discussion and Results

This study aims to determine the differences and similarities of the education and teacher training systems in Norway and Turkey. Along with determining aims, international studies of education policy and planning have also determined the performance levels of countries and almost presented a performance reports to the countries by publishing yearly monitoring and progress reports (Kavak, 2010 p.45). While Norway, which is in a better position than Turkey according to the evaluations of PISA (2015) and WEF (2016; 2017) in the area of education, allocates over twice the sources from the GDP than the OECD countries, it has been seen that Turkey has been left behind by Norway in terms of investing in education and is in one of the worst positions in the list. Supporting this, one of the reasons why Turkey has fallen behind the successful countries in terms of the quality of education has been expressed as the lack of investment in education according to the research of

Ballı and Inke (2017). Kılıçarslan (2016) has reviewed the distribution of investment in education by years in Turkey in his research which he has made by using the data of OECD between 2003 and 2012 and the researcher has indicated that with the increase of investment in education, average points in PISA have also increased in spite of the fact that this increase has not been enough to lift Turkey's position to the average. According to the findings of this research, the most remarkable difference between the education systems of Norway and Turkey is that Turkish education system is very centralized. On the other hand, Norwegian education system shows a notably decentralized nature. According to McGinn and Wlesh (1999), the decentralist approach, which gives people opportunity to make decisions about the topics regarding themselves and is a result of democratization, makes possible to diagnose and solve problems easily as well as using the education fund more effectively. Accordingly, although the municipalities and city officials in Norway are responsible for primary, secondary and high schools education, there is no such thing in Turkey.

Additionally, local and regional officials have a right to comment on monitoring, supervising and increasing the quality of education unlike Turkey. On the other hand, compulsory education lasts 12 years in Turkey and 10 years in Norway.

The training and employment of teachers, who are one of the most important parts of education, differs in both countries. In Norway, many institutions take role in teacher training process. As of the term of 2017-2018, while the system of teacher training applied in Norway has been changed and transformed into a 5-year integrated post-graduation system, the 4-year programs at the level of bachelor degree are applied in Turkey. Also, teacher training begins earlier in Norway and lasts longer.

Additionally, Norway allocates more time for teacher training in higher education than Turkey. Besides, there are differences between both countries in terms of the employment of teachers. In Turkey. The candidates take an examination called *Public Personnel Selection Examination (KPSS)* and attend an interview. These candidates start working as a contracted teacher candidate and are subjected to an intense training program. Finally, they take another exam and get the title of teacher if they are successful.

Suggestions

When findings are evaluated as a whole, it's concluded that in Turkey sharing the responsibility in education with the local officials in accordance with decentralized implementations are recommended. Also, taking the teacher training program to earlier years of higher education as well as increasing the teacher training hours and evidence-based investments in education (in accordance with international evaluations (such as PISA, WEF, TIMMS and Global Education Monitoring-GEM) have been suggested.